

PROIECTUL ANULUI 2022 ȘI AJUSTĂRILE LA NOILE REALITĂȚI

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
ORCID 0000-0001-8509-8796

Rezumat: *Articolul reprezintă o inițiere în prioritățile profesionale ale anului 2022, dezbătute la conferințele zonale, care este veriga intermediară între Forumul Managerilor și Simpozionul Anul Bibliologic. Potrivit concepției Forumul Managerilor trasează prioritățile profesionale pentru anul ce urmează, iar la Simpozionul Anul bibliologic sunt făcute totalurile activității. Materialul readuce în discuție prioritățile anului 2022, aprofundează prioritățile de activitate profesională, actualizează informațiile, ajustează prioritățile de la nivel național la cele de nivel internațional. Autorul scoate în evidență specificul activității în noua realitate impusă de criza refugiaților și a solicitanților de azil.*

Cuvinte-cheie: *priorități profesionale 2022, conferințe zonale, biblioteca și comunitatea, ofertele universale ale bibliotecii, servicii pentru refugiați, noua realitate.*

Comunitatea și utilizatorul este rațiunea de existență a bibliotecii, iar consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate este constanta activității bibliotecilor de toate tipurile, dar, mai ales, a bibliotecilor publice teritoriale, existența cărora și rezistența în timp depinde de susținerea membrilor comunității. Dată fiind situația bibliotecilor după doi ani de pandemie și toate efectele negative impuse de aceasta, Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci 2021 a declarat anul 2022 *Anul consolidării relațiilor dintre bibliotecă și comunitate: premisă pentru dezvoltare și rezistență în timp.*

Tema prioritară a anului 2022 a fost dictată, în mare parte, și de rezultatele evaluării bibliotecilor publice teritoriale, care s-a desfășurat pe parcursul anului 2021, și ale întâlnirilor, în acest context, cu decidenți de divers nivel de responsabilitate, dar și

Abstract: *The article instructs in professional priorities of the year 2022 debated at the regional conferences that served the intermediate link between the Managers Forum and the „Bibliographic Year” Symposium. According to concept, the Managers Forum outlines the professional priorities for the coming year, and the „Bibliographic Year” Symposium summarizes the whole year activity. The article brings back to discussion of priorities of the year 2022 in professional activity, deepens and updates the information, adjusts the national and the international level of priorities. The author highlights the activity specific for a new reality, characterised by the crisis of refugees and asylum seekers.*

Keywords: *professional priorities 2022, regional conferences, library and community, universal library offers, refugee services, the new reality.*

utilizatori reali și potențiali ai bibliotecilor.

Ca verigă intermediară între Forumul Managerilor, unde sunt trasate prioritățile profesionale pentru anul ce urmează, și Simpozionul Anul Bibliologic, la care sunt făcute totalurile activității, conferințele zonale vin să readucă în discuție prioritățile anului, să aprofundeze prioritățile de activitate profesională, să actualizeze informațiile, să facă unele corectări prin experții antrenați în desfășurarea conferințelor și, cel mai important, să scoată în evidență idei și practici de calitate care merită să fie preluate și replicate. Evident că la conferințele zonale se face și o trecere în revistă a mișcărilor recente de idei în domeniu la nivel mondial, pentru a ajusta activitățile acestora la nivel național și a rămâne în acest circuit.

Prioritățile anului 2022 au fost concepute într-o realitate și sunt realizate într-o nouă realitate mult mai dură. Din noua

normalitate impusă de cei doi ani de pandemie bibliotecarii au intrat direct în *noua realitate* impusă de războiul din Ucraina și s-au trezit peste noapte că au o nouă categorie de utilizatori: refugiații și solicitanții de azil. Cu regret, fenomenul nu este nou, bibliotecarii din alte țări au cunoscut acest flagel, există experiențe atestate de mai multă vreme și bibliotecarii nu trebuie să inventeze ceva special, trebuie doar să răsfângă asupra acestei noi categorii de utilizatori Ofertele Universale ale Bibliotecii axate pe: cultură și creativitate, sănătate și bunăstare, informații și digital, lectură.

La șirul priorităților profesionale, definite la Forumul Managerilor 2021, bibliotecarii au adăugat o prioritate în plus – *incluziunea socială a refugiaților*. În acest sens, echipa BNRM, cu implicarea BNC „Ion Creangă”, a elaborat Linii directorii „Bibliotecile în ajutorul refugiaților și solicitanților de azil”. La conferințele zonale au fost împărtășite primele experiențe de incluziune socială a refugiaților și multe dintre acestea pot fi replicate fără niciun fel de rezerve de către alte biblioteci.

Biblioteca se ține dintotdeauna pe folosirea în comun a resurselor și a ideilor. Ediția 2022 a conferințelor zonale a însemnat distribuirea ideilor și experiențelor avansate și, venind aici cu o idee, bibliotecarii au plecat cu mai multe idei, iar diferența de la venire și plecare este plusvaloarea și randamentul pe care o dau conferințele zonale. După experiențele distribuite de la tribuna conferințelor zonale este clar că bibliotecarii au ce pune pe lista ideilor în așteptare.

Nu este o noutate că indicatorii principali de activitate scad. Situația este similară la nivel mondial. În Anglia, de exemplu, în ultimii 10 ani numărul de vizite a scăzut cu 52%. O altă cifră terifiantă este numărul bibliotecilor, care a scăzut cu o treime. Dar există indici foarte clari că lucrurile încep să se schimbe. La 19 aprilie publicam pe *Blogul de biblioteconomie și știința informării* o informație preluată de la Ian Anstice, biblioteconomist britanic, un mare susținător al bibliotecilor, administratorul site-ului Public Libraries News, în care aminteam faptul că de mai mulți ani în Regatul Unit se dă o luptă crâncenă între

consiliile locale și membrii comunităților pentru bibliotecile publice. Personal, am urmărit cu mare interes aceste bătălii. Unii au reușit să salveze bibliotecile, alții nu. Se pare că vocea comunității, totuși, contează. Ian Anstice scria despre două consilii locale care demonstrează ce se poate întâmpla atunci când un consiliu local încearcă să închidă biblioteci care au sprijin public puternic. În Essex, protestele susținute și bine organizate au durat mai multă vreme, ducând în cele din urmă nu numai la o promisiune publică că nicio bibliotecă nu va fi închisă, ci și la anunțul că 2,4 milioane de lire sterline din diverse fonduri vor fi alocate pentru servicii bibliotecare. Consiliul local Nottingham încă încearcă să închidă unele dintre bibliotecile lor, dar unii dintre consilieri s-au declarat împotriva mișcării, panouri publicitare fiind puse în semn de protest și membrii comunității unindu-se pentru salvarea bibliotecilor.

Important de menționat faptul că în apărarea bibliotecilor se pronunță nu numai utilizatorii bibliotecilor, dar și cei care momentan nu folosesc serviciile oferite de biblioteci. Aceștia consideră că biblioteca trebuie să rămână acolo unde-i este locul pentru timpurile când vor avea nevoie de serviciile acesteia.

Dar adevărata revelație au fost bibliotecile care au activat în bază de voluntariat. Doar câteva au eșuat în ultimul deceniu. Doar una sau două din cele peste 600 de biblioteci au fost nevoite să se închidă de-a lungul timpului. De remarcat că acestea au fost unele dintre primele care s-au deschis după mai bine de zece ani. Aceasta este o rată de supraviețuire surprinzătoare în comparație cu așteptările din 2010, când se presupunea că multe nu vor rezista pentru mult timp. Situația sugerează, mai degrabă, că biblioteca este în comunitate pentru a dăinui.

La 15 mai 2022, Ian Anstice publica postarea „Alegerea viitorului corect”, în care anunță câteva idei importante, bazate pe realitatea din Regatul Unit:

- o bibliotecă publică fără cărți devine un centru comunitar sau o clădire de asistență socială, și nu o bibliotecă;
- cărțile tipărite sunt aici pentru a rămâne, în ciuda predicțiilor că ultima bibliotecă

publică ar fi trebuit să se închidă în Regatul Unit în 2019;

- bibliotecile publice încearcă să planifice viitorul, dar, pentru că nimeni nu poate ști cum arată, adesea ajung să planifice un viitor greșit. Așa că trebuie să prețuim mai mult publicațiile tipărite deținute;

- renunțarea la amenzi este partea corectă a istoriei;

- proiectele de promovare a lecturii sunt importante.

Aveam mare nevoie de aceste idei la care să pot raporta propriile idei! Postarea lui Ian Anstice ne amintește de cunoscutul biblioteconomist american, Steve Coffman, cu renumitul articol care a bulversat lumea bibliotecară „Declinul și căderea imperiului bibliotecă”, publicat în luna aprilie, anul 2012. Steve Coffman îndemna bibliotecarii să aibă mare grijă de cărți pentru că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de carte și anume de cartea în varianta ei tradițională. Iată că după 10 ani, cartea este la locul ei și biblioteca, la fel!

Dar toate realizările nu au venit din cer. A fost o luptă permanentă. Au fost campanii de lobby și advocacy care au implicat personalități de vază din Regatul Unit. Ne amintim aici de Neil Gaiman cu renumita prelegere „De ce viitorul nostru depinde de lectură, bibliotecă și fantezie”, de Tim Couts cu studiul „A cui este responsabilitatea?”. La începutul anilor 2000, Tim Coates avertiza decidenții că, dacă ne se iau măsurile necesare, s-ar putea întâmpla că în cel puțin 20 de ani biblioteca să dispară în forma cunoscută de noi. Drept rezultat, unele municipalități au restabilit bibliotecile și chiar au crescut finanțarea. Sperăm că această tendință se va păstra.

Bibliotecile din Republica Moldova se confruntă cu aceleași probleme de pretutindeni: 1) bugetul în continua scădere; 2) personalul tot mai puțin; 3) tehnologiile inadecvate; 4) resursele tot mai limitate. Toate acestea afectează imaginea bibliotecii în comunitate. Rezultatul? Decidenții au învățat să taie resursele bibliotecilor, nu să le închidă, pentru a nu împinge publicul să protesteze.

Ce pot face bibliotecarii? Probabil este foarte înțelept să observăm necesitățile uti-

lizatorilor, să dăm dovadă de flexibilitate și reziliență și, nu în ultimul rând, să observăm cum văd decidenții prioritățile de dezvoltare. Respectiv, să acționăm pe potrivă.

Președinta țării, Maia Sandu, vede ca pericole care amenință societatea internațională în ansamblu, și Republica Moldova în deosebi, dezinformarea, instabilitatea politică și, mai ales, corupția. După Maia Sandu, democrațiile trebuie să urmeze 5 obiective pe termen lung: edificarea unor instituții independente și responsabile; investiții în educație; formarea unor noi generații de lideri; educarea cetățenilor în spiritul gândirii critice; încurajarea inovației și cercetării. Avem aici o axă puternică pentru dezvoltarea serviciilor de bibliotecă. Președinta țării anunța aceste obiective înainte de începerea războiului din Ucraina.

Să vedem cum văd prioritățile pentru Moldova liderii mondiali, deja după declanșarea războiului. Secretarul de Stat al SUA Antony Blinken, după vizita sa din martie 2022 în Moldova, în ședința Senatului din 27 aprilie, vorbea despre necesitățile de finanțare ale Moldovei, incluzând securitatea cibernetică, stabilizarea economică și rezistența la dezinformare. Este lesne de înțeles unde se pot implica mai mult bibliotecile.

Un instrument important în ajutorul bibliotecarilor în acest sens este Declarația IFLA privind securitatea cibernetică, aprobată de Consiliul de Administrare al IFLA, în februarie 2022.

Ministrul Culturii, Sergiu Prodan, vede biblioteca cu mai multe servicii pe segmentul e-guvernare. La fel, Ministrul Culturii vede bibliotecile ca centre de promovare a turismului. În acest context, echipa BNRM a solicitat implicarea Agenției de Guvernare Electronică. La 20 mai 2022, a avut loc un webinar pentru bibliotecari, la care au fost dezbătute serviciile și platformele electronice actuale. A fost prezentat un nou proiect, lansat la începutul anului 2022, care este în proces de testare și care are perspective mari pentru extindere, inclusiv în bibliotecă – Centrul Unificat de Prestare a Serviciilor (CUPS).

Accesul universal la TIC și internet rămâne o prioritate-cheie la nivel mondial. Pe 28 aprilie 2022, IFLA a fost moderato-

rul sesiunii virtuale „TIC pentru dezvoltare” la Summitul Mondial privind Societatea Informațională. La sesiune au fost împărtășite succese, modele replicabile și inițiative de incluziune digitală bazate pe biblioteci. Digitalizarea activității în general și digitizarea publicațiilor este o mare provocare a bibliotecilor. Când vedem imagini cu bibliotecile, muzeele, arhivele, școli muzicale, centre de cultură din Ucraina (multe dintre ele recent renovate) distruse de război, primul gând este dacă colegii de acolo au reușit să digitalizeze resursele valoroase, poate chiar unice pe care le-au deținut.

Zilele acestea citeam despre o revoluție digitală la primăria Strășeni. Un sistem digital finanțat de Agenția pentru Dezvoltare Internațională a SUA, care schimbă fața primăriei. Rămâne să sperăm că aici este loc de implicare și pentru biblioteca raională.

Lecțiile învățate în timpul pandemiei COVID-19 și provocările viitoare legate de diverse dezastre, indiferent dacă sunt cauzate de natură sau de mâna omului, impun conservarea durabilă a patrimoniului documentar – prioritate permanentă!

Cât privește biblioteca-centru de promovare a turismului, există experiența altor țări, vizând, mai ales, bibliotecile din localitățile mici. Conceptul *biblioteca-centru comunitar* încadrează și aceste activități. Biblioteca se poate produce în două ipostaze: biblioteca ca subiect de atragere a turiștilor (acolo unde se poate) și biblioteca promotor al turismului. Bibliotecarii pot lega aceste inițiative cu activitatea de memorie și cunoaștere locală.

Ce vor membrii comunității de la bibliotecă? Exemplele invocate, mai jos, sunt de nivel național, internațional, local.

Nivel național. Conform unui studiu recent „Lectura în comparație intergenerațională”, motivele pentru care moldovenii vizitează bibliotecile sunt varietatea mare de cărți pentru alegere (59%); personalul de bibliotecă (56%); prezența calculatorului/conectării la internet (41%).

Nivel internațional. Studiul „Percepția și susținerea bibliotecilor publice de către utilizatori”, realizat anterior de OCLC, ALA și WebJunction demonstrează

că unele activități tradiționale încă mai sunt considerate importante, deși ratingul acestora scade. De menționat aici: accesul gratuit la cărți și tehnologii pe care unii oameni nu și le pot permite; spații liniștite pentru muncă sau cercetare; personalul potrivit pentru a satisface necesitățile comunității; accesul gratuit la computere și la internet pentru toată lumea. Este cunoscut faptul că majoritatea bibliotecilor publice (67%) din SUA raportează că sunt singura sursă gratuită de acces la calculator și la internet pentru comunitățile pe care le servesc.

Nivel local. Conform unui sondaj de opinii, realizat de BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, la întrebarea *Care este rolul unei biblioteci într-o comunitate?*, respondenții văd biblioteca ca loc:

de a promova cartea și lectura – 100%, de a oferi acces la internet – 44%, de a oferi spațiu pentru diverse activități culturale/ședințe – 44%, de relaxare și agrement pentru cetățeni – 78%. Răspunsurile respondenților conturează foarte bine rolul social al bibliotecii în comunitate.

Este foarte clar că marca bibliotecii rămâne în continuare cartea. De pe acum trebuie să ne pregătim de Ziua Națională a Lecturii, care va fi celebrată pentru prima dată la 14 februarie 2023.

Până atunci va avea loc Salonul Internațional al Cărții – Bookfest, sub patronajul a doi Președinți, ElefantFest, la 16-22 mai, alte activități la care cartea și autorii trebuie puși la lucru.

Care sunt căile care pot influența consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate și cum poate fi schimbată percepția bibliotecii a membrilor comunității? Modalități există mai multe, dar cele mai bune rezultate pot fi obținute prin diversificarea serviciilor, conținuturilor și a activităților organizate de bibliotecă – toate axate pe Agenda ONU 2030; promovarea acestora; sensibilizarea membrilor comunității privind importanța bibliotecii; implicarea membrilor comunității în activitatea bibliotecii și în viața comunității; intensificarea activităților de advocacy pro bibliotecă.

Conferințele zonale au reflectat modalitatea de implicare a bibliotecilor în realiza-

rea priorităților anului și ce au reușit să facă în primele luni ale acestui an. Sunt semne bune și mai puțin bune. Sigur este faptul

că bibliotecile au suferit în timpul izolării impuse de pandemie, dar au supraviețuit. Există toate șansele să reziste în continuare.

Bibliografie:

1. A European Library Agenda for the post-COVID age [online] / EBLIDA, 2020 – 30 p. – Mod de acces: <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Preparing-a-European-library-agenda-for-the-post-Covid-19-age.pdf> (Citat 25. 10. 2021).
2. ANSTICE, Ian. Here to stay? / Ian Anstice [online]. – Mod de acces: <https://www.publiclibraries-news.com/2022/05/here-to-stay.html> (Citat 25. 10. 2021).
3. CENL COVID-19 [online] / Conference of European National Librarians, 2021. – Mod de acces: <https://www.cenl.org/cenl-covid-19/> (Citat 25. 10. 2021).
4. COVID-19 and the Global Library Field [online] // The International Federation of Library Associations – 13 oct., 2020. – Mod de acces: <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/> (Citat 25. 10. 2021).
5. OSOIANU, Vera. Bibliotecile rezistă / Vera Osoianu // Blog de biblioteconomie și știința informării. – 8 decembr, 2021. – 5 p. – Mod de acces: <https://clubbib2.wordpress.com/author/cdbclub/> (Citat 27. 10. 2021).
6. UNIVERSAL Library Offer [online] / Libraries Conected. – Mod de acces: <https://www.librariesconnected.org.uk/page/universal-library-offers> (Citat 25. 10. 2021).
7. VIZIUNE globală: Rezumatul raportului: Top 10 aspecte-cheie și oportunități [online]. – 4 p. – Mod de acces: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-ro.pdf> (Citat 25. 10. 2021).